

PRESUDA SUDA

7. lipnja 1983.

„Tržišno natjecanje – Paralelni uvoz hi-fi opreme”

U spojenim predmetima 100 do 103/80,

100/80

SA MUSIQUE DIFFUSION FRANÇAISE, Velizy, koji zastupaju R. Collin, član odvjetničke komore u Parizu, i L. De Gryse, odvjetnik s pravom zastupanja pred belgijskim žalbenim sudom, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu, u uredu E. Arendta, 34, rue Philippe-II,

101/80

C. MELCHERS & CO., Bremen, koji zastupaju J. F. Bellis i I. van Bael, članovi odvjetničke komore u Bruxellesu, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu, u uredu Elvinger i Hoss, 15, Côte d'Eich,

102/80

PIONEER ELECTRONIC (EUROPE) NV, Antwerpen, koji zastupa M. Waelbroeck, član odvjetničke komore u Bruxellesu, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu, u uredu E. Arendta, 34, rue Philippe-II,

103/80

PIONEER HIGH FIDELITY (GB) LIMITED, London, koji zastupa J. E. Rayner-James, *barrister* u Lincoln's Innu, uz punomoć D. F. Halla iz Linklaters & Paines, *solicitors*, London, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu, u uredu Elvinger i Hoss, 15, Côte d'Eich,

tužitelji,

protiv

Komisije Europskih zajednica, koju zastupaju njezin pravni savjetnik J. Temple Lang, kao i M.-J. Jonczy i Götz zur Hausen, članovi pravne službe, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu, u uredu M. O. Montalta, člana pravne službe Komisije, zgrada Jean Monnet, Kirchberg,

tuženik,

povodom zahtjeva za poništenje odluke Komisije od 14. prosinca 1979. o postupku primjene članka 85. Ugovora o EEZ-u (IV.29.595 – Pioneerova hi-fi oprema), objavljene u SL L 60 od 5. ožujka 1980., str. 21.,

SUD,

u sastavu: J. Mertens de Wilmars, predsjednik, P. Pescatore, A. O'Keeffe, U. Everling, predsjednici vijeća, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, K. Bahlmann i Y. Galmot, suci,

nezavisni odvjetnik: Sir Gordon Lynn,

tajnik: M. P. Heim,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevima koji su dostavljeni tajništvu Suda 21., 24. i 25. ožujka 1980., četiri poduzetnika – Musique Diffusion française SA, C. Melchers & Co., Pioneer Electronic (Europe) NV i Pioneer High Fidelity (GB) Ltd – podnijeli su, na temelju članka 173. stavka 2. Ugovora o EEZ-u, tužbu za poništenje odluke Komisije 80/256 od 14. prosinca 1979. o postupku primjene članka 85. Ugovora (IV.29.595 – Pioneerova hi-fi oprema, SL L 60, 1980., str. 21.).
- 2 Četvorica tužitelja dio su europske mreže za distribuciju opreme za reprodukciju zvuka visoke vjernosti, koju proizvodi Pioneer Electronic Corporation iz Tokija. Većinu Pioneerovih proizvoda koji se prodaju u Europi uvozi podružnica Pioneer Electronic (Europe) NV (u dalnjem tekstu: Pioneer) sa sjedištem u Antwerpenu. U vrijeme nastanka činjenica koje su predmet sporne odluke pravo isključive distribucije u Francuskoj, Saveznoj Republici Njemačkoj i Ujedinjenoj Kraljevini imala su tri neovisna poduzetnika, Musique Diffusion française SA, (u dalnjem tekstu: MDF), C. Melchers & Co. (u dalnjem tekstu: Melchers) i Shriro UK Ltd (u dalnjem tekstu: Shriro). U međuvremenu je Shriro postao podružnica Pioneera te je promijenio naziv u Pioneer High Fidelity (GB) Ltd (u dalnjem tekstu: Pioneer GB).
- 3 U spornoj odluci Komisija je utvrdila da su četvorica tužitelja sudjelovala u usklađenom djelovanju protivnom članku 85. stavku 1. Ugovora, čija je svrha bila sprečavanje uvoza Pioneerove opreme iz Savezne Republike Njemačke i Ujedinjene Kraljevine u Francusku radi održavanja više razine cijena u Francuskoj. Komisija je također utvrdila da se članak 85. stavak 3. ne primjenjuje na takva djelovanja te je izrekla kaznu od 850.000 europskih obračunskih jedinica MDF-u, 4.350.000 europskih obračunskih jedinica Pioneeru, 1.450.000 europskih obračunskih jedinica Melchersu i 300.000 europskih obračunskih jedinica poduzetniku Pioneer GB.
- 4 U odluci se navodi da se usklađeno djelovanje između MDF-a, Pioneeru i Melchersa, kojim se sprečavao uvoz iz Savezne Republike Njemačke, provodilo tako što je Melchers odbijao isporučiti narudžbu koju je 20. siječnja 1976. predao njemački veletgovac Otto Gruoner KG (u dalnjem tekstu: Gruoner) za Pioneerovu opremu u vrijednosti od približno 550.000 njemačkih maraka, koju je taj veletgovac trebao isporučiti francuskom kupcu, grupi kojoj je na čelu bio B. Iffli iz Metza. Uskladeno

djelovanje MDF-a, Pionera i Shrira, kojim se sprečavao uvoz iz Ujedinjene Kraljevine, prema odluci osobito je bilo razvidno iz dva dopisa od 28. i 29. siječnja 1976. koje je direktor Shrira, gospodin Todd, poslao glavnom direktoru poduzetnika Audiotronic Group (u dalnjem tekstu: Audiotronic) i predsjedniku poduzetnika Comet Radiovision Services Ltd (u dalnjem tekstu: Comet), pri čemu su ta dva poduzetnika bili glavni kupci Shrira, pozivajući ih da prestanu izvoziti Pioneerove proizvode.

5 Tužbeni zahtjevi koje tužitelji ističu protiv odluke mogu se u bitnome podijeliti na sljedeće:

A – Povreda osnovnih postupovnih uvjeta, u djelu u kojem:

- a) Komisija spaja funkcije suca i tužitelja;
- b) obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku ne navodi sve prigovore navedene u odluci, kao ni kriterije na temelju kojih je Komisija namjeravala izračunati kazne;
- c) unatoč zahtjevima tužitelja u tom smislu, Komisija nije pravodobno objavila sve dokumente na kojima se odluka temelji;
- d) mišljenje savjetodavnog odbora nije priopćeno tužiteljima.

B – Pogrešna ocjena i klasifikacija činjenica na temelju kojih je Komisija utvrdila da je došlo do povreda članka 85. stavka 1., i to što se tiče:

- a) Melchersovog navodnog odbijanja prodaje;
- b) učinaka dopisa koje je poslao g. Todd;
- c) trajanja navodnih usklađenih djelovanja;
- d) Pioneerovog sudjelovanja u tim djelovanjima;
- e) udjela tužitelja na hi-fi tržištu u Francuskoj i Ujedinjenoj Kraljevini i, prema tome, utjecaja usklađenog djelovanja na trgovinu između država članica.

C – Neuzimanje u obzir okolnosti koje isključuju izricanje novčanih kazni:

- a) nužna samoobrana, u slučaju MDF-a;
- b) mogućnost izuzeća usklađenih djelovanja na temelju članka 85. stavka 3.;
- c) činjenica da je Melchersovo postupanje bilo u skladu s njegovim ugovornim obvezama koje su prijavljene Komisiji;
- d) navodno načelo prema kojem radnje koje počine zaposlenici koji nisu primili upute od partnera u poduzetniku ne mogu biti pripisane poduzetniku;

- e) suodgovornost za podjelu francuskog tržišta snosi Komisija, koja je Francuskoj Republici odobrila zabranu paralelnog uvoza.

D – Neuzimanje u obzir okolnosti koje opravdavaju izricanje manjih novčanih kazni:

- a) pogrešna ocjena težine povreda kod utvrđivanja općenite razine kazni i povreda načela jednakog postupanja, u smislu da su novčane kazne puno veće od onih koje su izrečene drugim poduzetnicima za slične povrede počinjene tijekom istoga razdoblja;
- b) nepostojanje namjernog postupanja u slučaju Pioneera;
- c) pogrešna osnova za izračun, s obzirom na to da su kazne razmjerne ukupnom prihodu poduzetnika, tako da u slučaju Melchersa kazna prelazi 10 % relevantnog prihoda i da se u slučaju MDF-a i Pioneera prihod koji se koristio za izračun odnosi na finansijsku godinu koja se razlikuje od finansijske godine ostalih tužitelja;
- d) pogrešna ocjena trajanja usklađenih djelovanja;
- e) povreda, što se tiče MDF-a i Pioneera, navodnog načela da se jedinstvena novčana kazna ne može izreći tako da se spoji više kazni za zasebne povrede;
- f) konfiskacijska priroda kazne izrečene Melchersu i povreda načela proporcionalnosti u dijelu u kojem kazna izrečena MDF-u prelazi ekonomsku sposobnost poduzetnika.

A – Tužbeni razlozi koji se odnose na povredu osnovnih postupovnih uvjeta

- a) Spajanje funkcija suca i tužitelja
- 6 MDF tvrdi da je sporna odluka nezakonita zbog same činjenice da je donesena u okviru sustava u kojemu Komisija spaja funkcije tužitelja i suca, što je u suprotnosti s člankom 6. stavkom 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava.
- 7 Taj je argument nebitan. Kao što je Sud smatrao u presudi od 29. listopada 1980. (Fedetab, 209 do 215 i 218/78, Zb., 1982, str. 3125.), Komisiju se ne može kvalificirati kao „sud” u smislu članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava.
- 8 No treba dodati, kao što je Sud smatrao u gore navedenoj presudi, da je tijekom administrativnog postupka pred Komisijom ona obvezna poštovati postupovna jamstva predviđena pravom Zajednice.
- 9 Stoga članak 19. stavak 1. Uredbe br. 17 od 6. veljače 1962., Prve uredbe o provedbi članaka 85. i 86. Ugovora (SL 13., str. 204.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 3.) nalaže Komisiji da prije donošenja odluke zainteresiranim stranama pruži priliku da se izjasne o pitanjima na koje im je iznijela prigovore, a Komisija je u Uredbi br. 99/63 od 25. srpnja 1963. o raspravama predviđenima u članku 19. stavnica 1. i 2. Uredbe Vijeća br. 17 (SL, str. 2268.) uspostavila kontradiktorni postupak prema kojem Komisija dostavlja obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a poduzetnici imaju mogućnost

odgovoriti pisanim putem u naznačenom roku. Ovisno o slučaju, a osobito u predmetima gdje Komisija predviđa izricanje novčanih kazni, poduzetnici se daje mogućnost usmene rasprave. Prema odredbama članka 4. te uredbe Komisija se u svojim odlukama može baviti samo onim prigovorima iznesenima protiv poduzetnika o kojima je poduzetnicima dana prilika da iznesu svoja stajališta.

- 10 Kao što je Sud podsjetio u svojoj presudi od 13. veljače 1979. (Hoffmann-La Roche, 85/76, Zb., 1979., str. 461.), gore navedenim odredbama primjenjuje se temeljno načelo prava Zajednice koje nalaže poštovanje prava obrane u svim postupcima, pa i onima administrativne prirode, te posebno propisuje da predmetnom poduzetniku tijekom upravnog postupka treba dati priliku da iznese svoja stajališta o istinitosti i relevantnosti navodnih činjenica i okolnosti, te o dokumentima koje je Komisija koristila u prilog svojoj tvrdnji da je došlo do povrede Ugovora.
- 11 Iako opći tužbeni razlog, koji je istaknuo MDF, treba odbiti jer se temelji na pogrešnom shvaćanju prirode postupka pred Komisijom, slijedi da pravo Zajednice sadržava sve elemente potrebne za ispitivanje i, prema potrebi, podržavanje sljedećih tužbenih razloga koji se temelje na navodnim povredama prava tužiteljeve obrane.
 - b) Nenavođenje, u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, određenih pitanja navedenih u odluci
- 12 Prvo, tužitelji tvrde da je Komisija u člancima 1. i 2. svoje odluke utvrdila da su dva usklađena djelovanja započela krajem 1975., da je usklađeno djelovanje između MDF-a, Pioneera i Melchersa završilo u veljači 1976., te da se usklađeno djelovanje između MDF-a i Shrira nastavilo do kraja 1977., dok je u svojoj obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku Komisija najavila da će utvrditi da su dvije povrede trajale samo tijekom razdoblja „kraj siječnja/početak veljače 1976.”.
- 13 Komisija tvrdi kako je na temelju informacija sadržanih u odgovorima na obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, kao i na temelju odgovora danih tijekom usmene rasprave, u svojoj odluci zaključila da su povrede trajale dulje nego što je smatrala u trenutku sastavljanja obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.
- 14 Iz sudske prakse Suda proizlazi da se u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku moraju jasno navesti svi ključni elementi na koje se Komisija poziva u toj fazi postupka. To se može učiniti na sažeti način, a odluka ne mora nužno biti preslika obavijesti. Komisija mora uzeti u obzir elemente proizašle iz administrativnog postupka kako bi ili odustala od prigovora koji su se pokazali neutemeljenima, ili uredila i dopunila, pravno i činjenično, svoju argumentaciju u prilog prigovorima koje zadržava, no uz uvjet da se oslanja samo na one činjenice o kojima su predmetne stranke imale priliku iznijeti svoja stajališta, te uz uvjet da je tijekom administrativnog postupka predmetnim poduzetnicima osigurala elemente potrebne za obranu.
- 15 Budući da je, u skladu s posljednjim podstavkom članka 15. stavka 2. Uredbe br. 17, trajanje povrede jedan od čimbenika koje valja uzeti u razmatranje prilikom određivanja novčane kazne, iz navedene sudske prakse Suda jasno je da Komisija, osobito kad predlaže izricanje kazni, treba kao ključan čimbenik navesti trajanje koje je utvrdila na temelju informacija kojima raspolaže u trenutku sastavljanja obavijesti o preliminarno

utvrđenim činjenicama u postupku. Komisija može produljiti tako navedeno razdoblje ako je to opravданo dodatnim informacijama prikupljenima tijekom administrativnog postupka, uz uvjet da su poduzetnici imali priliku iznijeti svoja stajališta u tom smislu.

- 16 U ovim predmetima nesporno je da Komisija nije tužiteljima dala do znanja da namjerava utvrditi postojanje povreda koje su trajale dulje nego što je navedeno u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, te da poduzetnici nisu imali priliku iznijeti svoja stajališta o razdobljima koja se spominju u obavijesti.
- 17 U tim okolnostima, prilikom ocjene povreda utvrđenih u spornoj odluci u obzir valja uzeti samo razdoblje „kraj siječnja/početak veljače 1976.”.
- 18 Drugo, tužitelji tvrde kako se u spornoj odluci spominju određene činjenice koje nisu navedene u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Konkretno, Pioneer i Pioneer GB navode da se u tim dvama dokumentima razmatra sastanak održan u sjedištu Pioneera u Antwerpenu 19. i 20. siječnja. Tek je u odluci (točke 52. i 62.) Komisija spomenula da ne postoji pisani trag s toga sastanka, iz čega je zaključila da je njegova svrha, barem djelomično, bila rasprava o paralelnom uvozu.
- 19 Što se tiče sastanka u Antwerpenu, u samoj obavijesti navodi se da je jedna od ključnih točaka bila rasprava o paralelnom uvozu u Francusku, te se iznose sve informacije koje je Komisija o tome prikupila od sudionika sastanka. Nadalje, iz transkripta rasprave proizlazi da je svrha sastanka bila detaljno raspravljana tom prilikom. Iz toga proizlazi da su tužitelji imali svaku mogućnost za iskazivanje stajališta i iznošenje dokaza u tom smislu. Isto treba utvrditi i u pogledu ostalih okolnosti koje tužitelji spominju te stoga taj dio tužbenog razloga valja odbiti.
- 20 Konačno, tužitelji tvrde da je Komisija počinila povedu njihovog prava na saslušanje jer tijekom administrativnog postupka, eventualno u dodatnoj obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, nije navela kriterije na temelju kojih je namjeravala izračunati kaznu, pa tako ni iznos pa čak ni približnu visinu kazne. Ta je povreda navodno još ozbiljnija u ovom predmetu jer su izrečene kazne znatno veće od kazni izrečenih u prošlosti i jer su izračunane primjenom formule koja se veže uz prihod predmetnih poduzetnika. Nadalje, Pioneer tvrdi kako mu Komisija nije mogla izreći kaznu temeljenu na pretpostavci da je povreda počinjena namjerno ako u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku nije na taj način opisala postupanje Pioneera.
- 21 Taj dio tužbenog razloga također se ne može prihvati. U svojoj obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku Komisija je izričito navela da će razmotriti je li primjereni izreći kazne poduzetnicima te je također navela glavne činjenične i pravne okolnosti koje mogu biti osnova za kaznu, kao što su težina i trajanje navodne povrede, kao i da će razmotriti je li povreda počinjena „namjerno ili nepažnjom”. Komisija je tako ispunila svoje obveze u tom pogledu, na način da je poduzetnicima iznijela pojedinosti potrebne za obranu, ne samo protiv tvrdnje o počinjenju povrede, nego i protiv izricanja novčanih kazni. Davanje informacija o visini predviđenih kazni prije nego što se poduzetnicima pruži prilika za podnošenje očitovanja o prigovorima koji su protiv njih izneseni, bilo bi anticipiranje Komisijine odluke i, kao takvo, neprimjereno.

- 22 Jednako tako Komisija nije bila obvezna u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku spomenuti mogućnost promjene svojeg stava o općenitoj razini kazni, što je mogućnost koja je ovisila o općim razmatranjima politike tržišnog natjecanja koja nisu izravno povezana sa specifičnim okolnostima ovih predmeta.
- 23 Na kraju, što se tiče prihoda, Komisija je zatraživši da joj dostave informacije o svojim prihodima tijekom prethodne finacijske godine poduzetnicima dala priliku da se o tome izjasne i dodaju ostale informacije koje u tom pogledu smatraju korisnima.
- c) Neobjavljivanje dokumenata
- 24 Prvo, Pioneer i Pioneer GB tvrde da im Komisija, unatoč njihovim zahtjevima u tom pogledu, nije pravodobno proslijedila dokumente na kojima je temeljila svoja utvrđenja o učincima dopisa koje je g. Todd iz poduzetnika Shriro poslao čelnicima Cometa i Audiotronica.
- 25 U vezi s time Komisija u točki 50. svoje odluke tvrdi kako je utvrđeno da je, kao rezultat intervencije Shrira, Comet prestao izvoziti Pioneerovu opremu za preprodaju. Prema odluci, Audiotronic je zamijenio Comet u opskrbu jednog njegovog kupca, Euro-Electro u Bruxellesu; u ožujku 1976. Audiotronic je primio velike narudžbe, no mogao je izvršiti samo dio njih zbog poteškoća koje je izazvao Shriro.
- 26 Budući da razdoblje koje treba uzeti u obzir prilikom ocjene trajanja povrede treba, kao što je gore navedeno, ograničiti na kraj siječnja i početak veljače 1976., te budući da se utvrđenja Komisije o učincima povrede na izvoz poduzetnika Audiotronic odnose upravo na kasnije razdoblje, ispitivanje tog dijela tužbenog razloga može se ograničiti na situaciju poduzetnika Comet.
- 27 Što se tiče tog poduzetnika, Komisija se u bitnome oslanjala na pisano očitovanje g. Masona, direktora u Cometu, kao i na izvješća njezinih inspektora koji su posjetili Comet i Euro-Electro, te na računovodstvene dokumente u vezi s Cometom.
- 28 Komisija je očitovanje g. Masona priopćila tužiteljima 9. listopada 1978., no samo dijelom. Ona je odbila objaviti relevantne dijelove očitovanja pozivajući se na njihovu povjerljivost, što, međutim, nije spriječilo samog g. Masona da tužiteljima, na njihov zahtjev, pošalje cijelovitu presliku očitovanja.
- 29 Iako su tužitelji zahvaljujući vlastitim naporima tako stekli saznanja o cijelom očitovanju g. Masona neposredno prije rasprave, nesporno je da nisu bili upoznati, barem ne u cijelosti, s ostalim gore navedenim dokumentima prije nego što je Komisija donijela odluku. Stoga nisu imali priliku pravodobno iznijeti svoja stajališta o sadržaju i obuhvatu tih dokumenata, odnosno prema potrebi pribaviti i predočiti dokaze koji upućuju na suprotno. Iz toga slijedi da je Komisija bila u krivu kad je svoju odluku temeljila na sadržaju tih dokumenata.
- 30 Budući da se utvrđenja, koja je Komisija temeljila na dokumentima o kojima tužitelji nisu imali saznanja, odnose na pitanja koja su tek od sekundarne važnosti za povrede utvrđene u člancima 1. i 2. odluke, ta povreda prava obrane ne može utjecati na valjanost cijele odluke. Suprotno tome, Sud treba zanemariti sadržaj tih dokumenata prilikom razmatranja osnovanosti odluke.

- 31 Drugo, MDF, Pioneer i Pioneer GB tvrde da nisu imali saznanja o izvješću koje je sastavio Mackintosh Consultants Co. iz Londona, a na koje se Komisija oslanjala u točki 25. odluke u svrhu određivanja hi-fi tržišta u Francuskoj, Ujedinjenoj Kraljevini i Saveznoj Republici Njemačkoj. Oni osobito naglašavaju da je saznanje o definiciji hi-fi opreme, na kojoj se temelje procjene u tom izvješću, bilo nužno za obranu tužitelja što se tiče njihovih tržišnih udjela kako ih je Komisija navela u svojoj odluci.
- 32 U obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku Komisija je navela kako je tržišni udjel Pioneerovih proizvoda 1976. bio najmanje 7 do 10 % u Francuskoj i 8 do 9 % u Ujedinjenoj Kraljevini. MDF i Pioneer GB u svojim su odgovorima na obavijest pobjijali te brojke. Komisija je zatim zadužila Mackintosh Consultants Co. iz Londona da sastavi izvješće o veličini hi-fi tržišta u predmetnim državama članicama. Na temelju tog izvješća i prihoda koje ta dva tužitelja imaju od Pioneerovih proizvoda, Komisija je procijenila udio Pioneerovih proizvoda na francuskom hi-fi tržištu 1976. na 11,5 %, a na tržištu Ujedinjene Kraljevine na 10,5 %.
- 33 Međutim, u točki 25. svoje odluke Komisija se držala brojki koje je navela u obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Prema tome, ona nije svoju odluku temeljila na veličini tih tržišta kako je procijenjena u izvješću. To je izvješće zatraženo isključivo kako bi se provjerile prvočne procjene Komisije, u vezi s kojima su tužitelji izrazili sumnju tijekom administrativnog postupka. Taj dio tužbenog razloga stoga se ne može prihvatiti.
- d) Neobjavljanje mišljenja savjetodavnog odbora
- 34 MDF i Pioneer tvrde da članak 10. stavak 6. Uredbe br. 17, prema kojem se mišljenje savjetodavnog odbora ne smije objavljivati, treba tumačiti na način da dopušta da se mišljenje povjerljivo priopći „izravno zainteresiranim poduzetnicima“. Kad se takvo tumačenje ne bi moglo prihvatiti, navedena odredba ne bi bila valjana jer je protivna načelu prava obrane.
- 35 Članak 10. stavak 6. Uredbe br. 17 ne može se tumačiti na način koji predlažu tužitelji. Iz tog članka proizlazi da savjetovanje sa savjetodavnim odborom predstavlja posljednju fazu postupka prije donošenja odluke te da se mišljenje daje na temelju njezinog nacrta. Davanje prilike poduzetnicima da se izjasne o tom mišljenju, a samim time i o nacrtu odluke, značilo bi ponovno otvaranje prethodne faze postupka, što je suprotno sustavu predviđenom uredbom.
- 36 Neobjavljanje mišljenja nije u suprotnosti s načelom prava obrane. Kako je gore navedeno, to načelo znači da Komisija tijekom administrativnog postupka predmetnim poduzetnicima treba predočiti sve činjenice, okolnosti ili dokumente na koje se oslanja, kako bi im omogućila svrhovito iznošenje stajališta o istinitosti i relevantnosti navodnih činjenica i okolnosti te o dokumentima koje je Komisija koristila u prilog svojim navodima. Kakvo god bilo mišljenje odbora, Komisija svoju odluku smije temeljiti samo na činjenicama o kojima su poduzetnici imali priliku iznijeti svoja stajališta. Slijedom toga, ovaj tužbeni razlog valja odbiti.

B – Ocjena i klasifikacija činjenica na temelju kojih je Komisija utvrdila da je došlo do povreda članka 85. stavka 1.

a) Melchersovo navodno odbijanje prodaje

- 37 Iz dokaza kojima Sud raspolaže razvidno je da su u studenome 1975. trgovine koje pripadaju kupcu, grupi na čelu s B. Ifflijem, bile u mogućnosti nuditi Pioneerovu opremu iz Belgije po cijenama koje su bile 26 % do 31 % niže od maloprodajnih cijena u Francuskoj. Kako bi našao alternativni izvor, među ostalim, za Pioneerove proizvode, B. Iffli obratio se Gruoneru preko posrednika, g. Webera koji je direktor Willi Junga, poduzetnika iz Saarbrueckena, koji je u to vrijeme postao podružnica Gruonera.
- 38 Nakon razgovora s B. Ifflijem 12. prosinca 1975. u sjedištu Gruonera u Rommelhausenu, glavni kupac toga poduzetnika, g. Schreiber, poslao je 15. prosinca 1975. teleks poruku među ostalim Melchersu, tražeći od njega da pošalje cjenike. Melchers ga je uputio na svojeg lokalnog zastupnika koji je posjetio Gruoner. Na temelju tako prikupljenih informacija, uključujući posljednji cjenik za 1975., g. Schreiber je 31. prosinca 1975. B. Iffliju poslao ponudu za opremu, uključujući Pioneerovu opremu, po cijenama do 30 % nižima od onih koje je tada nudio MDF.
- 39 B. Iffli je 12. i 14. siječnja 1976. g. Weberu izdao dvije narudžbe u ukupnoj vrijednosti od približno 1.000.000 njemačkih maraka. Weber je te narudžbe odmah proslijedio poduzetniku Gruoner, no tek je 20. siječnja 1976., odnosno na dan kada je g. Weber uvjeravao B. Ifflija da je dio robe već na putu u Rommelhausen, g. Schreiber teleksom naručio od Melchersa robu koja je odgovarala narudžbama B. Ifflija, ali u vrijednosti od samo 550.000 njemačkih maraka. Prema objašnjenju g. Schreibera, on je u međuvremenu obavio nove razgovore s lokalnim zastupnikom Melchersa, te je pribavio novi cjenik primjenjiv od veljače 1976.
- 40 B. Iffli je 21. i 22. siječnja 1976. od francuskih tijela ishodio potrebne uvozne dozvole. Na iste je dane Melchers, sa svoje strane, provjerio svoje zalihe u vezi s Gruonerovom narudžbom te se kod osiguravajućeg društva osigurao da će ono pokriti Gruonerovu narudžbu u iznosu od 200.000 njemačkih maraka. Odgovarajući 23. siječnja 1976. na sljedeću teleks poruku g. Schreibera, poduzetnik Melchers potvrđio je narudžbu i dao ime dostavljača koji je trebao dostaviti robu. Prema objašnjenju Melchersa, ta je teleks poruka poslana greškom.
- 41 G. Schreiber je 28. siječnja 1976. poslao g. Weberu teleks poruku na njemačkom jeziku, kojom ga obavještava da je telefonski razgovor s voditeljem prodaje Melchersa polučio sljedeće rezultate:
- „Pioneerovo sjedište za Europu u Antwerpenu već je dobilo informaciju da je izdana dozvola za uvoz Pioneerove opreme. Njemački zastupnik dobio je upute da ni u kojem slučaju ne dostavlja poduzetniku Jung. Nama se može dostaviti samo ako se obvezemo da nećemo izvoziti.”
- 42 Nakon što je od g. Webera primio obavijest B. Iffli se požalio njemu te poduzetniku Gruoner. Teleks porukom od 6. veljače 1976. g. Weber je obavijestio Gruoner da može dokazati kako je Pioneerova oprema koju prodaje Melchers prethodno bila uvezena u Francusku, dijelom preko veletrgovca u Bruxellesu, a dijelom preko poduzetnika EVB iz Stuttgarta. Izvorna teleks poruka sadržava rukom pisane bilješke g. Schreibera u kojima se u vezi s isporukom preko Bruxellesa navodi: „nije sam isporučio, poznat u Bremenu. Ali ne preko Njemačke, Melchers to u potpunosti nijeće”. Što se tiče isporuke

EVB-a, bilješke navode: „točno, to je bio studeni 1975., ogromni problemi, dakle sada oprez”.

- 43 U Rommelhausenu je 11. veljače 1976. održan sastanak između poduzetnika Gruoner i voditeljâ Melchersovog hi-fi odjela. Sudionici tog sastanka zanijekali su pred Sudom da je tom prilikom raspravlјano pitanje izvoza u Francusku .
- 44 U teleks poruci od 18. veljače 1976. g. Schreiber je, spominjući „sastanak s upravom Melchersa”, g. Weberu dao informacije istovjetne onima koje se nalaze u njegovim rukom pisanim bilješkama na teleks poruci od 6. veljače. U teleks poruci od 18. veljače u nastavku se navodi:
- „3. Vrlo smo zainteresirani uključiti Pioneerovu opremu u naš prodajni program. Možemo isporučiti dovoljne količine samo ako je Melchersu zajamčeno da dostavljamo opremu isporučenu njemačkoj maloprodaji.
4. Ne može se govoriti o poslovnom pritisku te se taj element nažalost ne može promijeniti preko noći. Održavanje razine cijena u konačnici je odlučujuće za prodaju u Europi.”
- 45 U dopisu od 19. veljače 1976. o sastanku održanom u Rommelhausenu 11. veljače 1976. g. Schreiber je između ostalog naveo kako su „nakon razgovora s [...] Melchersom [...] uklonjene sve prepreke našoj suradnji.”
- 46 G. Schreiber je 20. veljače 1976. poslao B. Iffliju teleks poruku u kojoj ga obavještava da cijene koje su mu bile ponuđene 31. prosinca 1975. za Pioneerovu opremu i druge proizvode više ne vrijede „zbog kretanja cijena”. Stoga je narudžba B. Ifflija definitivno odbačena.
- 47 Komisija u spornoj odluci zaključuje da narudžba B. Ifflija nije provedena zbog toga što je poduzetnik Melchers tražio od poduzetnika Gruonera jamstvo da roba neće biti izvezena. Komisija se osim navedenih činjenica oslanja na pisanu izjavu od 18. svibnja 1977., u kojoj je g. Schreiber potvrđio događaje koje je prethodno opisao u svojim teleks porukama upućenima g. Weberu te je naveo da je na sastanku u Rommelhausenu uprava Melchersa ponovila da taj poduzetnik isporučivati samo specijaliziranim njemačkim trgovinama.
- 48 Melchers pak tvrdi da je njegovo neizvršenje Gruonerove narudžbe isključivo rezultat toga što, s jedne strane, stanje Melchersovih zaliha nije dopušталo isporuku naručene robe i, s druge strane, narudžba je bila preuranjena jer su razgovori između g. Schreibera i lokalnog zastupnika bili tek „prvi kontakt” koji Melchersu, naviknutom na prodaju gotovo isključivo trgovcima na malo, nije dopuštao da uspostavi poslovne odnose s Gruonerom. Upravo su te činjenice, a ne odbijanje isporuke robe namijenjene izvozu, ono što su Melchersovi zaposlenici priopćili g. Schreiberu prije nego što je poslao svoju teleks poruku g. Weberu 28. siječnja 1976.
- 49 Prema tvrdnjama Melchersa, razlog zbog kojeg roba nije isporučena nakon što su poslovni odnosi između dvaju poduzetnika napokon uspostavljeni na sastanku u Rommelhausenu 11. veljače 1976., jest taj što je Gruoner u potpunosti izgubio interes za izvršenje ugovora koji je sklopio s B. Ifflijem. G. Schreiber je zapravo otkrio da je

pri izračunu cijena koje je ponudio B. Iffliju 31. prosinca 1975. napravio pogrešku. Uz razne popuste koje je naveo lokalni zastupnik, odbio je 11 % njemačkog poreza na dodanu vrijednost, dok osnovna cijena nije uključivala porez na dodanu vrijednost.

- 50 Melchers se u tom pogledu posebno oslanja na matematičku formulu koju je g. Schreiber napisao rukom na cjeniku proizvoda koji nisu uključivali Pioneerovu opremu, a taj su cjenik Melchersovi odvjetnici pronašli tijekom posjeta Gruoneru, kao i na pisani izjavu od 5. rujna 1980. u kojoj g. Schreiber priznaje da je izmislio priču o Melchersovom odbijanju prodaje kako bi prikrio pogrešku koju je napravio u svojim izračunima. Tu je izjavu g. Schreiber u bitnome potvrdio na saslušanju svjedokâ pred Sudom.
- 51 S obzirom na suprotstavljene argumente stranaka i proturječne izjave g. Schreibera, valja razmotriti mogu li drugi dokazi potvrditi jedan ili drugi argument.
- 52 Što se tiče argumenta Komisije, valja imati na umu kako se u teleks poruci koju je g. Schreiber poslao g. Weberu 28. siječnja 1976. navodi da „Pioneerovo sjedište za Europu u Antwerpenu već je dobilo informaciju da je izdana dozvola za uvoz Pioneerove opreme.” Zapravo je nesporno da je MDF obavijestio Pioneer o dozvolama izdanima B. Iffliju 21. i 22. siječnja 1976. i da je Pioneer tu informaciju proslijedio Melchersu. U tim okolnostima, objašnjenje koje je g. Schreiber dao u svojoj izjavi od 5. rujna 1980. i prema kojem ga je B. Iffli obavijestio o dodjeli dozvola nije uvjerljivo.
- 53 S tim u vezi također valja uzeti u obzir točne podatke o prethodnom izvozu u Francusku, koje je g. Schreiber uočio u teleks poruci g. Webera od 6. veljače 1976. i koje je g. Weberu proslijedio teleksom 18. veljače. Točnost tih podataka nije pobijana, a mogli su poteći samo od zaposlenika Melchersa.
- 54 Stoga je razvidno da je tema izvoza u Francusku raspravljena tijekom razgovora između g. Schreibera i zaposlenikâ Melchersa, a informacije koje su ti zaposlenici dali upućuju na to da je prodaja robe namijenjene toj zemlji bila odbijena.
- 55 Što se tiče argumenta tužitelja, opis razgovorâ između g. Schreibera i lokalnog zastupnika, kao tek prvog kontakta, ne slaže se s bilješkama koje je g. Schreiber napravio tijekom tih dvaju razgovora. Te rukom pisane bilješke, čiji je sadržaj g. Schreiber objasnio pred Sudom, detaljno opisuju uvjete prodaje i isporuke, uključujući razne rabate i bonifikacije koji se nude trgovcima na malo različitim veličinama, pa čak i jedinom veletrgovcu kojeg je prethodno opskrbljivao Melchers. Moguće je da se Gruoner, kao jaki veletrgovac, nadao da će dobiti više duljim pregovaranjem, no nije moguće razumjeti zašto Melchers nije bio spremان dostaviti naručenu robu uz uvjete koji su prema njegovim tvrdnjama bili uobičajeni u to vrijeme. Osim roka plaćanja, jednako je teško uočiti bilo kakvu razliku između uvjeta navedenih u rukom pisanim bilješkama, u vezi s posljednjim razgovorom s lokalnim zastupnikom, i uvjeta navedenih u dopisu od 19. veljače 1976. u vezi sa sastankom u Rommelhausenu.
- 56 S druge strane, poteškoće s isporukom na koje se Melchers poziva potvrđene su u bilješkama koje je Melchersov skladistar zapisaо na narudžbi poslanoj teleksom 20. siječnja 1976. Iz tih je bilježaka razvidno da određeni naručeni modeli nisu bili na zalihama, da zalihe drugih modela nisu bile dostačne i da se u svakom slučaju radilo o vrlo velikoj narudžbi u odnosu na stanje zaliha u tom trenutku, neposredno nakon

božićnih rasprodaja. Ipak, budući da nije sporno da je Melchers mogao isporučiti veliki dio naručene robe odmah i bez stvarnog ugrožavanja svojih zaliha te budući da je Gruoneru poslao teleks koji bi potonji mogao opravdano smatrati bezrezervnim prihvaćanjem, ne može se razumjeti da Melchers nije ponudio djelomične isporuke niti se raspitao kod Pionera o mogućnosti dobivanja ostatka naručene robe. Stanje zaliha stoga ne može biti prihvaćeno kao dostatno objašnjenje za neprovođenje narudžbe.

- 57 Što se tiče navodne pogreške u vezi s PDV-om, istina je da, za većinu modela, popusti naznačeni fiksnim postotkom u rukom pisanim bilješkama g. Schreibera nisu dostatni kako bi se objasnile niske cijene koje je g. Schreiber ponudio B. Iffliju 31. prosinca 1975., dok primjena formule koju navodi Melchers, kad se u nju unesu neki od tih postotaka, omogućuje da se točno dođe do ponuđenih cijena. Kao što je Komisija istaknula, cjenici koji su bili osnova izračuna g. Schreibera jasno pokazuju da su cijene navedene bez poreza na dodanu vrijednost; metoda naznačena formulom nije ona koja se koristi za odbitak stope PDV-a od 11 %, pa navodna pogreška u pogledu cijena zvučnika nipošto nije učinjena. Nadalje, na saslušanju svjedokâ pred Sudom, g. Schreiber nije znao objasniti kako je mogao učiniti takvu pogrešku niti je znao ponoviti svoje izračune u tom smislu. Dakle, iako točna razina većine cijena ponuđenih B. Iffliju time ostaje neobjašnjena, objašnjenje koje je ponudo Melchers ne može se prihvati.
- 58 Naposljetku, ne može se zanemariti kronološki slijed događaja kao ni činjenica da su se odvijali istovremeno s događajima povezanim s paralelnim uvozom iz Ujedinjene Kraljevine. Melchers je Gruoneru narudžbu ustvari tretirao na sasvim uobičajeni način do trenutka kad se razumno može pretpostaviti da je dobio informacije o dodjeli dozvola B. Iffliju. To se dogodilo u tjednu nakon Melchersovog sudjelovanja na sastanku 19. i 20. siječnja 1976. u Pioneerovom sjedištu u Antwerpenu. Na tom se sastanku MDF žalio na paralelni uvoz u Francusku te je nakon sastanka direktor poduzetnika Shriro, dopisima od 28. i 29. siječnja 1976., naložio svojim glavnim kupcima da obustave izvoz.
- 59 Nadalje, čini se da je teleks poruka koju je g. Schreiber poslao g. Weberu 18. siječnja 1976. svojim sadržajem i datumom usko povezana sa sastankom u Rommelhausenu 11. veljače i dopisom g. Schreibera od 19. veljače u vezi s tim sastankom. Isto se može reći za teleks poruku od 20. veljače, u kojoj g. Schreiber definitivno povlači svoju ponudu B. Iffliju. Naposljetku, velik interes za uspostavu poslovnih odnosa s Melchersom, koji je iskazan u teleks poruci od 18. veljače, u skladu je s kasnjim razvojem tih odnosa i dovoljan je da objasni zašto Gruoner nije inzistirao na robi namijenjenoj B. Iffliju. Iako ovaj kronološki slijed sam po sebi nije presudan, ipak ide u prilog argumentaciji Komisije.
- 60 Prethodna razmatranja dovoljna su da se zaključi da je Komisija na pravno zadovoljavajući način utvrdila da je Melchers odbio izvršiti Gruoneru narudžbu zbog odredišta robe, a da nije bilo potrebno odlučiti o vjerodostojnosti dalnjih izjava g. Schreibera niti o njegovu navodnom postupanju u pogledu transakcija koje uključuju hi-fi opremu drugih robnih marki, te koje je prema tvrdnjama tužitelja slično njegovu postupanju u ovom predmetu.

b) Učinci dopisa koje je poslao g. Todd

- 61 Pioneer i Pioneer GB pobijaju utvrđenja iz sporne odluke koja su povezana s učincima dvaju dopisa koje je Shrirov direktor, g. Todd, 28. i 29. siječnja 1976. uputio glavnom direktoru Audiotronica i predsjedniku Cometa. Oni tvrde da su ti dopisi proizveli potpuno nebitne učinke.
- 62 U tom smislu valja prvo naglasiti da je nesporno da su ti dopisi uslijedili nakon sve ustrajnijih apela g. Settona, vlasnika MDF-a, koji je čak obavio probne kupnje kod Audiotronica i Cometa, čije je rezultate predstavio na sastanku u Antwerpenu 19. i 20. siječnja 1976. U dopisima se nedvosmisleno poziva na obustavu izvoza Pioneerove opreme. Dopisi su bili poslani dvama glavnim kupcima koji su zajedno činili oko 45 % prodaje Pioneerove opreme nabavljene od Shrira. U tim okolnostima, dva su dopisa sama po sebi dokaz usklađenog djelovanja između MDF-a i Shrira, čiji je cilj bio ograničiti tržišno natjecanje unutar zajedničkog tržišta. Ovisno o udjelima MDF-a i Shrira na predmetnim tržištima, o čemu se raspravlja u nastavku u pod točkom e), to je postupanje također moglo utjecati na trgovinu između država članica. Prema tome, tužbeni razlog koji ističu dva tužitelja ne odnosi se na postojanje povrede članka 85. stavka 1. Ugovora, nego samo na učinak te povrede i, posljedično, njezinu težinu.
- 63 Što se tiče Audiotronica, Komisija priznaje da dopis poslan tom poduzetniku nije imao izravne učinke. Naprotiv, prema točki 50. sporne odluke, Audiotronic je čak zamijenio Comet u opskrbi Euro-Electra u Bruxellesu, čim je Comet prestao izvoziti Pioneerovu opremu. Prema Komisiji, to usklađeno djelovanje imalo je učinke u odnosu na Audiotronic tek od ožujka 1976. Budući da tužbeni razlozi u vezi s postupovnim pogreškama već dovode do toga da se promatrano razdoblje ograničava na kraj siječnja i početak veljače 1976., te tvrdnje nisu relevantne.
- 64 Što se tiče Cometa, Komisija u točkama 41., 50., 82. i 98. svoje odluke u bitnome tvrdi da je taj poduzetnik izvozio velike količine Pioneerove opreme prije primitka dopisa g. Todd, no da je taj izvoz prestao nakon dopisa, dok je izvoz ostalih robnih marki nastavljen.
- 65 Ta utvrđenja Komisije temelje se na pisanoj izjavi koju je 3. lipnja 1977. dao direktor Cometa, g. Mason, kao i na izvješćima njegovih inspektora u vezi s posjetima Cometu i Euroelectru, te na dokumentima u vezi s računovodstvom Cometa. Od tih dokumenata, tužitelji su prije donošenja sporne odluke znali jedino za izjavu g. Masona. Kako je navedeno u dijelu A-c) ove presude, informacije sadržane u drugim dokumentima stoga valja zanemariti.
- 66 U točki 3. svoje izjave, g. Mason navodi da je okvirno u 1974. Comet započeo s izvozom, uglavnom hi-fi opreme, u druge države članice. Međutim, do prosinca 1975. taj je izvoz uključivao samo male količine Pioneerove opreme. S druge strane, u razdoblju od 19. prosinca 1975. do 16. siječnja 1976., datuma posljednje otpreme, Comet je Euro-Electru u Bruxellesu prodao Pioneerovu opremu u ukupnoj vrijednosti većoj od 33.000 britanskih funti. Dakle, u odnosu na razdoblje prije primitka dopisa g. Todd, izjava podupire utvrđenja Komisije.
- 67 G. Mason u točki 5. navodi:
- „Društvo je 30. siječnja 1976. primilo dopis glavnog direktora Shrira (UK) Ltd, upućen predsjedniku. Tvrтka je željela zadržati dobre odnose sa Shrirom te da i dalje bude dobro

opskrbljena. Shriru je stoga poslano pomirbeno pismo. Nakon prepiske o tome se razgovaralo sa Shrirom, ali nije rečeno ništa što već nije bilo navedeno u dopisu od 30. siječnja 1976. [...] Od siječnja 1976. primili smo razne upite za Pioneerovu opremu iz inozemstva, no zbog kombiniranih učinaka kreditnih ograničenja naših kupaca i raspoloživih marži, do sad smo te zahtjeve mogli ispuniti samo u vrlo ograničenoj mjeri, iako je tvrtka Shriru (UK) Ltd jasno dala do znanja da mora imati slobodu trgovanja u skladu s pravom Zajednice.”

- 68 Tužitelji tvrde da iako ta izjava zapravo potvrđuje da nije bilo izvoza većih količina Pioneerove opreme nakon primitka dopisa g. Todd-a, ona s druge strane upućuje na to da do toga nije došlo zbog dopisa, nego zbog okolnosti poslovne prirode.
- 69 U tom smislu, međutim, valja podsjetiti da je Comet u tom razdoblju, daleko od izjave da bi trebao moći slobodno trgovati, odgovorio na dopis g. Todd-a da „namjerno neće izvoziti Pioneerove proizvode poslovnim korisnicima izvan Ujedinjene Kraljevine”. Iz toga slijedi da se posljednja rečenica izjave g. Masona odnosi na razdoblje koje je u svakom slučaju kasnije od „kraja siječnja/početka veljače 1976.”.
- 70 Stoga u vezi s time valja zaključiti da je Komisija ispravno utvrdila da je Comet izvozio velike količine Pioneerove opreme prije primitka dopisa g. Todd-a, ali da je taj izvoz zaustavljen nakon tog dopisa.
- c) Trajanje usklađenih djelovanja
- 71 Uzimajući u obzir prethodna razmatranja u vezi s razdobljem koje valja uzeti u obzir za ocjenu trajanja povreda, nije više potrebno ispitivati ovaj tužbeni razlog koji se ne odnosi na to razdoblje.
- d) Sudjelovanje Pionera u usklađenim djelovanjima
- 72 U spornoj odluci Komisija je utvrdila da je Pioneer sudjelovaо u usklađenom djelovanju, kako između Melchersa i MDF-a, tako i između MDF-a i Shriра. Komisija je to utvrđenje temeljila osobito na općem položaju Pionera u odnosu na nacionalne distributere, na tijeku i rezultatima sastanka u Antwerpenu 19. i 20. siječnja 1976. te na Pioneerovom proslijedivanju Melchersu MDF-ovih pritužbi i informacija u vezi s paralelnim uvozom.
- 73 Pioneer pobija da se njegovo postupanje može opisati na takav način. On tvrdi da nije bio u poziciji imati ikakvu kontrolu nad postupanjem Shriра i Melchersa. Svrha sastanka u Antwerpenu nije bila rasprava o paralelnom uvozu. Tom su prilikom, kao i u mnogim drugima, Pioneerovi predstavnici samo slušali pritužbe g. Settona iz MDF-a te mu savjetovali da snizi cijene. Prijenos informacija o paralelnom uvozu tek je dio uobičajene razmjene informacija između dobavljača i distributera u vezi sa stanjem na tržištu.
- 74 U tom smislu valja podsjetiti da je svrha Pionera, kao podružnice koja je u 100 %-nom vlasništvu društva majke iz Japana, uvoz Pioneerove opreme u Europu i organizacija prodaje te opreme. S tim ciljem pokušava pronaći distributera u svakoj od dotičnih država, nudi mu ugovor o isključivoj distribuciji, uvezene proizvode dijeli

među nacionalnim distributerima te nastoji koordinirati njihove prodajne aktivnosti, između ostalog, održavanjem redovitih sastanaka.

- 75 Čak i ako te aktivnosti ne daju Pioneeru nužno odlučujući utjecaj na postupanje svakog od distributera, ostaje činjenica da je, zbog svojeg središnjeg položaja, trebao je povećanim oprezom spriječiti da takva usklađena djelovanja dovedu do postupanja koja su u suprotnosti s pravilima o tržišnom natjecanju.
- 76 Što se tiče postupanja Melchersa, nesporno je da je Pioneer tom distributeru proslijedio ne samo pritužbe g. Settona, nego i informacije o uvoznim dozvolama koje je B. Iffli ishodio od francuskih tijela. U tim okolnostima takva je komunikacija bila neizravni poticaj Melchersu da pokuša otkriti izvor tog izvoza, te ga zaustaviti.
- 77 Što se tiče sastanka u Antwerpenu, o njemu ne postoji pisani trag osim dopisa koje je g. Todd iz Shrira poslao svojim dvama glavnim kupcima, a sudionici sastanka nisu bili u mogućnosti dati dosljedno precizirati njegovu svrhu.
- 78 U svojim dopisima od 28. i 29. siječnja 1976. g. Todd je svojim dvama kupcima objasnio da je pozvan u Antwerpen na razgovor o pritužbama francuskog distributera na paralelni uvoz; objasnio je da su mu bili predočeni rezultati probnih kupnji između MDF-a i dvaju kupaca, te žali što su ga oni kod Pioneera doveli u nepovoljnu situaciju („have caused my principals to look on me with a certain amount of disfavour“). Iako je ovakav izričaj, kao što je g. Todd tvrdio tijekom administrativnog postupka, mogao biti pretjeran s ciljem impresioniranja kupaca, on je u skladu s ostalim elementima koji pokazuju da je paralelni uvoz bio važna tema rasprave na sastanku.
- 79 Prema tome, nesporno je da je g. Setton doista donio na sastanak rezultate triju probnih kupnji koje su poduzetnici kojima on upravlja obavili s britanskim kupcima Shrira te da je inzistirao na potrebi okončanja paralelnog uvoza u Francusku. Nadalje, nesporno je da su dopisi g. Toddova njegovim kupcima bili izravna posljedica toga sastanka, a ne kasnijih kontakata s g. Settonom. U tim okolnostima Pioneer, koji je sazvao sastanak i njime predsjedao, mora prihvatići odgovornost za takvu posljedicu, uzimajući u obzir njegov položaj u odnosu na nacionalne distributere, kako je gore opisano.
- 80 Stoga valja zaključiti da je Komisija ispravno utvrdila da je Pioneer sudjelovao u dvama usklađenim djelovanjima.
- e) Tržišni udjeli tužiteljâ i učinak na trgovinu između država članica
- 81 U točki 3. svoje odluke, Komisija procjenjuje da ukupna vrijednost hi-fi proizvoda koje je Pioneer prodao svojim distributerima u trima predmetnim državama članicama tijekom finansijske godine 1975/76. iznosi 735.000.000 belgijskih franaka. Nadalje, u točki 25. navodi da je 1976. MDF-ov prihod od Pioneerovih proizvoda iznosio 77.000.000 francuskih franaka, Shrirov 7.300.000 britanskih funti, a Melchersov 19.000.000 njemačkih maraka. Na temelju procjene hi-fi tržišta u trima državama članicama, Komisija dolazi do zaključka da je udjel tržišta Pioneerovih proizvoda 1976. bio barem 7 % do 10 % u Francuskoj, 8 % do 9 % u Ujedinjenoj Kraljevini i približno 2 % u Saveznoj Republici Njemačkoj. Komisija u točkama 75. i 82. utvrđuje da su ti tržišni udjeli bili dovoljno veliki da je postupanje poduzetnika, u načelu, moglo znatno utjecati na trgovinu između država članica.

- 82 MDF i Pioneer GB pobijaju te izračune. S jedne strane, Komisija je u navedene iznose prihoda uključila i druge proizvode, a ne samo Pioneerovu hi-fi opremu; s druge strane, preusko je definirala hi-fi tržište. Dva tužitelja smatraju da su njihovi tržišni udjeli 1976. bili 3,38 % u Francuskoj i 3,18 % u Ujedinjenoj Kraljevini. Tvrde da takvi tržišni udjeli nisu dostatni da bi se smatralo da njihovo postupanje može utjecati na trgovinu između država članica u smislu članka 85. stavka 1. Ugovora.
- 83 Nesporno je da ne postoji opće priznata definicija izraza „hi-fi proizvodi”, a različita istraživanja tržišta na koje se stranke oslanjaju iskazuju znatne razlike u tom smislu. Izgleda da se nijedno od tih istraživanja ne poklapa točno s vrstama proizvoda na koje su stranke mislile kad su navele prihod dvaju poduzetnika. Ipak, ispitivanje tih činjeničnih pitanja koja su vrlo tehnička i teška može biti suvišno ako su već tržišni udjeli koje su naveli tužitelji dostatni u pogledu članka 85. stavka 1.
- 84 U tom pogledu valja podsjetiti, kao što je Sud među ostalim utvrdio u svojoj presudi od 9. srpnja 1969. (Völk/Vervaecke, 5/69, Zb., 1969., str. 295.), da sporazum, kako bi mogao utjecati na trgovinu između država članica, mora na temelju skupa objektivnih pravnih i činjeničnih elemenata omogućiti da se s dostatnim stupnjem vjerojatnosti predvidi da može imati izravni ili neizravni, stvarni ili potencijalni utjecaj na trgovinske tokove između država članica na način koji bi mogao našteti ostvarivanju ciljeva jedinstvenog tržišta između država. Isti kriterij valja primijeniti za usklađena djelovanja u ovom predmetu.
- 85 U istoj presudi Sud je priznao da čak i ugovor o isključivoj distribuciji s apsolutnom teritorijalnom zaštitom izmiče zabrani iz članka 85., kada samo neznatno utječe na tržište, uzimajući u obzir slab položaj zainteresiranih strana na tržištu predmetnih proizvoda.
- 86 To nije položaj tužitelja u ovom predmetu. Istraživanja koja su dostavili MDF i Pioneer GB pokazuju da je tržište hi-fi proizvoda u Francuskoj i Ujedinjenoj Kraljevini vrlo veliko, ali da je vidno podijeljeno između mnoštva robnih marki, tako da postoci koje su tužitelji naveli premašuju postotke većine njihovih konkurenata. Ako se ograničimo samo na uvozne robne marke, čini se čak da su dva tužitelja bili među najvećim dobavljačima na tim dvama tržištima. U tim okolnostima, uzimajući u obzir njihov apsolutni prihod, ne može se osporiti da je postupanje tih poduzetnika usmjereno na suzbijanje paralelnog uvoza, a time i na podjelu nacionalnih tržišta, moglo izvršiti utjecaj na trgovinske tokove između država članica na način koji bi mogao našteti ostvarivanju ciljeva jedinstvenog tržišta.
- 87 Stoga valja zaključiti da je Komisija ispravno utvrdila da je postupanje tužiteljâ moglo znatno utjecati na trgovinu između država članica.

C – Tužbeni razlozi koji se odnose na neuvažavanje okolnosti koje isključuju izricanje novčane kazne

- a) Nužna samoobrana
- 88 MDF tvrdi da bi, da je počinio povredu, to bilo opravdano nuždom. Situacija u kojoj se našao opravdano ga je nagnala na samoobranu od nepoštenog tržišnog natjecanja kojem je bio izložen od paralelnih uvoznika.

- 89 Što se tiče tužbenog razloga koji se temelji na samoobrani, valja istaknuti, kao što je Sud smatrao u svojim presudama od 25. studenoga 1971. (Béguin, 22/71, Zb., 1971., str. 949.) i od 22. siječnja 1981. (Dansk Supermarked, 58/80, Zb., 1981., str. 181.), da se sama činjenica uvoza robe koja je zakonito stavljen na tržiste u drugoj državi članici ne može smatrati nepoštenom trgovačkom praksom. Paralelni uvoz iz drugih država članica stoga ne može sam po sebi stvoriti situaciju zakonite samoobrane.
- 90 Bez ikakve potrebe da se ispitaju moguće posljedice stanja nužde, dovoljno je u tom pogledu ustvrditi da tužitelj nije dokazao postojanje takve situacije. MDF nije dokazao da je njegovo postojanje bilo ugroženo niti da su njegove navodne finansijske poteškoće bile uzrokovane paralelnim uvozom, odnosno, *a fortiori*, da je povreda članka 85. stavka 1. bio jedini način da osigura opstanak tvrtke.
- 91 Iz toga slijedi da te tužbene razloge treba odbiti.
- b) Članak 85. stavak 3. Ugovora
- 92 MDF tvrdi da su bitni uvjeti za izuzeće na temelju članka 85. stavka 3. bili ispunjeni i da je stoga mogao dobiti izuzeće po osnovi prijave. Povredu stoga nije činilo kršenje jednog od glavnih ciljeva Ugovora, nego samo kršenje postupovnog pravila, to jest neispunjenoj obvezu prijave i dobivanja službenog izuzeća.
- 93 Ovaj tužbeni razlog ne može biti prihvaćen. Prijava nije formalnost nametnuta poduzetnicima, nego neizostavni uvjet za dobivanje određenih pogodnosti. Na temelju članka 15. stavka 5. točke a) Uredbe br. 17, novčana kazna ne može biti izrečena za djela koja su se dogodila nakon prijave, pod uvjetom da su unutar granica djelatnosti koja je opisana u prijavi. Ta pogodnost, koju ostvaruje poduzetnik koji prijavi sporazum ili usklađeno djelovanje, druga je strana rizika kojem se poduzetnik izlaže prijavljivanjem sporazuma ili usklađenog djelovanja. Taj poduzetnik riskira ne samo da se za sporazum ili usklađeno djelovanje utvrdi povreda članka 85. stavka 1. i da mu se odbije primjena stavka 3., nego i da bude kažnjen novčanom kaznom za svoje postupanje prije prijave. *A fortiori*, poduzetnik koji nije htio preuzeti taj rizik, ne može tvrditi, u vezi s kaznom za povredu zbog neprijavljanja, da je postojala hipotetska mogućnost da je prijava mogla dovesti do izuzeća.
- c) Usklađenost postupanja Melchersa s njegovim ugovornim obvezama koje su prijavljene Komisiji
- 94 Melchers smatra kako kazna koja mu je izrečena krši članak 15. stavak 5. Uredbe br. 17 na način da kažnjava postupanje koje je u skladu s njegovim sporazumom o distribuciji s Pioneerom, koji je prijavljen Komisiji. Melchers nije mogao isporučiti robu koju je naručio Gruoner, a da ne počini povredu obveze koja proizlazi iz sporazuma, kojom jamči redovitu opskrbu njemačkog tržišta.
- 95 Kako bi se odbio ovaj tužbeni razlog, dovoljno je pozvati se na ocjenu Suda u dijelu B-a) ove presude u vezi sa stanjem Melchersovih zaliha u to vrijeme te nepostojanjem bilo kakve namjere potonjeg da nabavi potrebnu robu.
- d) Nepostojanje uputa partnerâ

- 96 Prema mišljenju Melchersa, poduzetnik ne može biti kažnjen osim ako je utvrđeno da se povreda može pripisati samom poduzetniku, to jest, u ovom slučaju, komplementarima poduzetnika Melchers. Komisija nije dokazala da su partneri počinili navodnu povredu namjerno niti nepažnjom.
- 97 U tom smislu valja naglasiti kako članak 15. stavci 1. i 2. Uredbe br. 17 ovlašćuju Komisiju da izriče novčane kazne poduzetnicima ili udruženjima poduzetnika ako su namjerno ili nepažnjom počinili povrede. Za primjenu ove odredbe nije nužno postupanje partnerâ ili glavne uprave predmetnog poduzetnika, pa čak ni njihovo saznanje o tome, već je dovoljno postupanje osobe koja je ovlaštena djelovati u ime poduzetnika.
- 98 Tužitelj nije dokazao da su voditelji Melchersovog odjela za hi-fi prekoračili ovlasti koje su im partneri povjerili postavljajući ih na ta radna mjesta. Što se tiče lokalnog zastupnika, tužitelj je čak tvrdio da je u odnosima s poduzetnikom Gruoner uvijek postupao u skladu s izravnim uputama navedene uprave. Taj tužbeni razlog stoga valja odbiti.
- e) Odgovornost koju, u ovim predmetima, dijelom snosi i Komisija
- 99 Poduzetnik Melchers tvrdi da je Komisija na temelju članka 115. Ugovora Francuskoj Republici odobrila da se iz primjene pravila Zajednice isključe određeni hi-fi proizvodi podrijetlom iz Japana koji su stavljeni u slobodan promet u drugim državama članicama. Ova činjenica opravdava ukidanje kazne ili barem znatno umanjenje njezinog iznosa.
- 100 Komisija u tom pogledu s pravom ističe da ograničenja koja nameću javna tijela ne mogu opravdati provođenje usklađenih djelovanja od strane pojedinaca, a čiji je cilj ograničavanje tržišnog natjecanja. Tužbeni razlog stoga valja odbiti.

D – Tužbeni razlozi u pogledu visine kazni

- a) Opća razina kazni
- 101 Tužitelji tvrde da prilikom određivanja iznosa kazni Komisija nije poštovala posljednju točku članka 15. stavka 2. Uredbe br. 17, koja predviđa da se osim težine povrede u obzir uzima i njezino trajanje. Prema njihovim tvrdnjama, Komisija se nije oslanjala ni na težinu njihova postupanja, ni na njegovo trajanje. Smatralju da je Komisija iskoristila ove predmete kako bi uvela novu politiku s ciljem povećanja opće razine kazni za određene povrede prava Zajednice, iako takva promjena politike nije bila opravdana ni prirodnom predmetnih povreda ni posebnim okolnostima predmeta. Izricanje tako visokih kazni u ovim predmetima isključivo se temelji na činjenici da su se predmeti pojavili pred Komisijom u trenutku promjene njezine politike što, osim što je suprotno odredbama uredbe, dovodi i do proizvoljnosti.
- 102 Nadalje, tako opisana metoda očito je diskriminatorna. Činjenice u ovim predmetima nastale su u isto vrijeme kao i u drugim predmetima u kojima je Komisija donijela odluku prije ove, izričući znatno niže kazne.

- 103 Komisija priznaje da su ovo prvi predmeti u kojima je izrekla znatno više kazne nego u prošlosti. Prije donošenja sporne odluke nije, pa čak ni za ozbiljne povrede, izricala kazne iznad 2 % ukupnog prihoda poduzetnika. U ovim predmetima kazne su uglavnom u rasponu između 2 % i 4 % prihoda.
- 104 Međutim, prema tvrdnjama Komisije, takvi su iznosi u potpunosti opravdani prirodom povreda. Nakon 20 godina politike Zajednice u području tržišnog natjecanja značajno povećanje iznosa kazni potrebno je, prema mišljenju Komisije, barem za vrste povreda kao što su zabrane izvoza i uvoza, koje su definirane dulje vrijeme i poznate onima na koje se odnose. To su ustvari najteže povrede jer potrošače lišavaju svih pogodnosti koje proizlaze iz uklanjanja carinskih pristojbi i količinskih ograničenja; one sprečavaju integraciju gospodarstava država članica, a distributere i trgovce na malo ostavljaju u podređenom položaju u odnosu na proizvođače. Veće novčane kazne osobito su potrebne ako je, kao u ovom predmetu, glavna svrha povrede održati višu razinu cijena za potrošače. Komisija navodi da mnogi poduzetnici nastavljaju s postupanjem za koje znaju da je u suprotnosti s pravom Zajednice, jer dobit koju ostvaruju od svojeg nezakonitog postupanja premašuje kazne koje su im izrečene. Takvo postupanje mogu spriječiti samo veće novčane kazne u odnosu na one u prošlosti.
- 105 S time u vezi valja podsjetiti da je ovlast Komisije za izricanje kazni poduzetnicima koji namjerno ili nepažnjom počine povredu odredaba članka 85. stavka 1. ili članka 86. Ugovora jedno od sredstava danih Komisiji kako bi joj se omogućilo obavljanje zadaće nadzora koja joj je dodijeljena pravom Zajednice. Ta zadaća svakako uključuje dužnost istraživanja i suzbijanja pojedinačnih povreda, ali obuhvaća i dužnost provedbe opće politike s ciljem primjene načela utvrđenih Ugovorom u području tržišnog natjecanja i usmjeravanja postupanja poduzetnika u skladu s time.
- 106 Iz toga slijedi da prilikom ocjene težine povrede, u svrhu određivanja iznosa kazne, Komisija mora uzeti u obzir ne samo posebne okolnosti predmeta, nego i kontekst u kojemu je došlo do povrede, te mora osigurati da njezino djelovanje ima nužni odvraćajući učinak, osobito u vezi s vrstama povreda koje su posebno štetne za ostvarenje ciljeva Zajednice.
- 107 S toga stajališta, Komisija je ispravno u vrlo teške povrede svrstala zabrane izvoza i uvoza kojima se nastoji umjetno održati razlike u cijenama među tržištima različitih država članica. Takve zabrane ugrožavaju slobodu trgovine unutar Zajednice, kao osnovno načelo Ugovora, te sprečavaju postizanje jednog od njezinih ciljeva, a to je stvaranje jedinstvenog tržišta.
- 108 Komisija je također mogla uzeti u obzir činjenicu da su ovakva postupanja još uvijek razmjerno česta, iako je njihova nezakonitost utvrđena od samog početka politike Zajednice u području tržišnog natjecanja, zbog dobiti koju neki od predmetnih poduzetnika mogu na temelju njih ostvariti, te je stoga mogla smatrati da bi se razina novčanih kazni trebala povećati kako bi se pojačao njihov odvraćajući učinak.
- 109 Zbog istih razloga, to što je Komisija u prošlosti izricala kazne određene razine za određene vrste povrede ne znači da je spriječena povećati tu razinu unutar ograničenja navedenih u Uredbi br. 17, ako je to potrebno kako bi se osigurala provedba politike Zajednice u području tržišnog natjecanja. Naprotiv, učinkovita primjena pravila

Zajednice o tržišnom natjecanju nalaže da Komisija može u svako doba prilagoditi razinu kazni potrebama te politike.

- 110 Tužbeni razlog stoga valja odbiti.
 - b) Navodno nepostojanje namjere Pioneer-a
- 111 Pioneer tvrdi kako nije postupao s namjerom jer nije mogao znati da je njegovo postupanje nezakonito.
- 112 Na temelju ocjene dokaza izvedenih u vezi s postupanjem Pioneer-a, koju je Sud proveo u dijelu B-d) ove presude, valja zaključiti da je taj poduzetnik morao biti potpuno svjestan da bi takvo postupanje moglo poticati ograničenja tržišnog natjecanja. To je dostačno za ocjenu da je taj poduzetnik postupao s namjerom. Ovaj tužbeni razlog stoga valja odbiti.
 - c) Korištenje ukupnog prihoda kao osnove za izračun novčanih kazni
- 113 Poduzetnik Melchers tvrdi da je nezakonito odrediti kazne razmjerno prihodu poduzetnika, kao što je Komisija učinila u ovim predmetima. On tvrdi da prihod zapravo nije nikakav pokazatelj profitabilnosti poduzetnika ili njegove sposobnosti da plati kaznu.
- 114 U svakom slučaju, poduzetnici Melchers, MDF i Pioneer tvrde da se kazna ne može izračunati, kao što je Komisija učinila u ovom predmetu, na temelju ukupnog prihoda poduzetnika, jer roba koja je bila predmet povrede čini samo dio tog prihoda.
- 115 Pioneer tvrdi da kazna koja mu je izrečena treba biti umanjena jer se prihod na kojem je Komisija temeljila svoje izračune odnosio i na prodaju hi-fi opreme u zemlje koje nisu bile obuhvaćene povredom.
- 116 Prema tvrdnjama Melchersa, Komisija je trebala razmotriti činjenicu da se samo oko 10 % njegovog prihoda odnosilo na hi-fi proizvode, dok su u slučaju ostalih tužitelja ti proizvodi činili cijelokupni prihod. Melchers dodaje da se utvrđivanjem ograničenja novčane kazne na 10 % prihoda članak 15. stavak 2. Uredbe br. 17 odnosi na prihod u sektoru u kojem je povreda počinjena. Budući da Komisija nije poštovala tu metodu izračuna, kazna izrečena Melchersu iznosi 18 % njegovog prihoda na tržištu hi-fi opreme, čime se prekoračuje ograničenje utvrđeno navedenom odredbom.
- 117 Komisija odgovara da samo ukupni prihod poduzetnika može dati naznaku maksimalnog iznosa kazne koju poduzetnik može platiti. Zbog toga ograničenje utvrđeno u članku 15. stavku 2. Uredbe br. 17 valja, prema njezinu mišljenju, tumačiti na način da se odnosi na ukupni prihod. Jednako tako u svim drugim slučajevima u kojima se, prema mišljenju Komisije, treba uzeti u obzir prihod kako bi se odredila visina kazne, mjerodavan je ukupni prihod, a ne prihod proizašao iz transakcija koje su obuhvaćene povredom. Međutim, ističe da zbog velikog broja nemjerljivih kriterija koje treba uzeti u obzir prilikom određivanja kazne nije moguća matematička formula opće primjene.

- 118 Na temelju članka 15. stavka 2. Uredbe br. 17, Komisija može izreći kazne od 1000 do 1.000.000 obračunskih jedinica ili viši iznos koji ne prelazi 10 % prihoda u prethodnoj poslovnoj godini svakog poduzetnika koji je sudjelovao u povredi. Članak 15. stavak 2. predviđa da prilikom određivanja iznosa kazne unutar tih ograničenja u obzir treba uzeti težinu i trajanje povrede.
- 119 Prema tome, jedino izričito spominjanje prihoda poduzetnika tiče se gornje granice kazne koja premašuje 1.000.000 obračunskih jedinica. U takvom slučaju, ograničenjem se nastoji spriječiti da kazne budu nerazmjerne veličini poduzetnika, a budući da jedino ukupni prihod može djelotvorno pružiti približnu naznaku te veličine, navedeni postotak, prema tvrdnjama Komisije, valja tumačiti na način da se odnosi na ukupni prihod. Iz toga slijedi da Komisija nije prekoračila ograničenje utvrđeno u članku 15. uredbe.
- 120 Prilikom ocjene težine povrede u obzir treba uzeti veliki broj čimbenika čija se obilježja i važnost razlikuju prema vrsti predmetne povrede i posebnim okolnostima predmeta. Ti čimbenici mogu, ovisno o okolnostima, uključivati količinu i vrijednost robe koja je predmet povrede, veličinu i ekonomsku snagu poduzetnika i, slijedom toga, utjecaj koji je poduzetnik mogao izvršavati na tržištu.
- 121 Iz toga slijedi da je, s jedne strane, u svrhu određivanja kazne dopušteno uzimati u obzir kako ukupni prihod poduzetnika koji je pokazatelj, iako približan i nesavršen, njegove veličine i ekonomske snage, tako i udjel koji u tom prihodu ima roba koja je predmet povrede i koja je stoga pokazatelj razmjera povrede. S druge strane, iz toga slijedi da ni jednom od tih iznosa ne treba pridavati nerazmernu važnost u odnosu na druge elemente procjene i, prema tome, da određivanje odgovarajuće kazne ne može biti rezultat jednostavnog izračuna temeljenog na ukupnom prihodu. To je osobito slučaj ako predmetna roba čini samo mali dio tog iznosa. Sud treba uzeti u obzir ova razmatranja kada, u okviru svoje neograničene nadležnosti, ocjenjuje težinu predmetnih povreda.
- 122 U mjeri u kojoj se valja oslanjati na prihod poduzetnika uključenih u istu povredu kako bi se odredio odnos između novčanih kazni koje treba izreći, razdoblje koje treba uzeti u obzir valja ograničiti na način da su dobiveni iznosi što više usporedivi. Tužbeni razlozi koje u tom pogledu ističu MDF i Pioneer nisu takvi da znatno utječu na ocjenu Suda. Stoga ih nije potrebno pomnije ispitivati.
- d) Trajanje usklađenih djelovanja
- 123 Prema MDF-u i Pioneeru, usklađena djelovanja mogla su početi tek 19. i 20. siječnja 1976., u vrijeme sastanka u Antwerpenu. Pioneer i Melchers smatraju da je usklađeno djelovanje između MDF-a, Pioneera i Melchersa završilo 27. siječnja 1976., kad su zaposlenici Melchersa rekli g. Schreiberu da roba neće biti isporučena. Konačno, tužitelji smatraju da nema dokaza da se usklađeno djelovanje između MDF-a, Pioneera i Shrira nastavilo još dvije godine. Oni tvrde, pošto je trajanje povrede jedan od elemenata koje valja uzeti u obzir prilikom određivanja novčane kazne, da na temelju toga treba znatno umanjiti kazne.
- 124 Kao rezultat ograničenja trajanja povrede na razdoblje „kraj siječnja/početak veljače”, te s obzirom na utvrđenja u vezi s odbijanjem prodaje od strane Melchersa, ove tužbene

razloge više nije potrebno razmatrati. Trajanje usklađenih djelovanja koje je Sud utvrdio ući će u ukupnu ocjenu koju Sud mora donijeti u okviru svoje neograničene nadležnosti.

e) Izricanje jedinstvene novčane kazne za dva usklađena djelovanja

- 125 Prema MDF-u, dopušteno je vjerovati da je Komisija smatrala da dva usklađena djelovanja, u kojima je MDF sudjelovalo, predstavljaju dvije zasebne povrede. Zbrajajući kazne izračunane za svaku od tih dviju povreda u jedinstvenu kaznu, Komisija je počinila povredu općeg načela u vezi sa stjecajem povreda.
- 126 Pioneer, pak, tvrdi da je Komisija povrijedila njegovo pravo obrane izričući mu jedinstvenu novčanu kaznu za dvije povrede. U nedostatku posebne novčane kazne za svaku povrodu, nije moguće znati kako je Komisija ocijenila težinu svake povrede i jesu li kriteriji primjenjeni pri razmatranju svake povrede bili primjereni.
- 127 S tim u vezi dostatno je primjetiti da Komisija tvrdi da je smatrala da u slučaju MDF-a i Pioneera postoji jedna povreda i da je stoga svakome od njih izrekla jednu kaznu. Naime, ništa ne upućuje na to da Komisija nije slijedila taj postupak, što je u ovom slučaju opravdano budući da su MDF i Pioneer sudjelovali u dvama usklađenim djelovanjima koja su oba imala za cilj sprečavanje paralelnog uvoza robe istog proizvođača u određenu zemlju. Ove tužbene razloge stoga valja odbiti a da nije potrebno zauzeti stajalište o eventualnom postojanju načela prava Zajednice u vezi sa spajanjem novčanih kazni izrečenih za više zasebnih povreda.

E – Zaključak

Zahtjev za poništenje

- 128 Kao što je navedeno u dijelu A-b) ove presude, utvrđenje povezano s trajanjem povreda valja ograničiti na razdoblje „kraj siječnja/početak veljače 1976.“ Odluku stoga valja poništiti u dijelu u kojem utvrđuje da su usklađena djelovanja trajala dulje od tog razdoblja. U preostalom dijelu zahtjev za poništenje valja odbiti.

Zahtjev za umanjenje kazni

- 129 Prilikom određivanja iznosa kazni potrebno je uzeti u obzir trajanje utvrđenih povreda i sve elemente koji bi mogli utjecati na ocjenu težine povreda, kao što su postupanje svakog poduzetnika, ulogu koju je svaki od njih imao pri uspostavljanju usklađenih djelovanja, dobit koju su mogli ostvariti tim djelovanjima, njihovu veličinu i vrijednost predmetne robe kao i rizik koji povrede te vrste predstavljaju za ciljeve Zajednice.
- 130 U vezi s kriterijima procjene koje je Komisija koristila pri određivanju iznosa kazni, prije svega treba uzeti u obzir, za sve predmetne poduzetnike, kraće trajanje povreda proizašlih iz djelomičnog poništenja sporne odluke, kao i razmatranja navedena u dijelu D-c) ove presude o odnosu između ukupnog prihoda poduzetnika i drugih elemenata koje treba uzeti u obzir kako bi se procijenila težina povreda.
- 131 Na osnovi svih razmatranja te uzimajući u obzir specifične okolnosti svakog poduzetnika, kazne valja odrediti kako slijedi.

- 132 Što se tiče Pioneer-a, posebno valja voditi računa o središnjem položaju koji taj poduzetnik zauzima u distribucijskoj mreži predmetnih proizvoda, a koji mu je omogućio ulogu posrednika u izvršavanju znatnog utjecaja na postupanje nacionalnih distributera. Za tog poduzetnika kaznu valja odrediti na 2.000.000 obračunskih jedinica, to jest 80.679.000 belgijskih franaka.
- 133 MDF, koji je bio pokretač dvaju usklađenih djelovanja koja su tom poduzetniku u osnovi donijela korist, treba izreći kaznu od 600.000 obračunskih jedinica, to jest 3.488.892 francuskih franaka.
- 134 Nakon djelomičnog poništenja sporne odluke nema razlike između trajanja dvaju usklađenih djelovanja u koja su bili uključeni poduzetnici Melchers i Shriro (sada Pioneer GB). Kako bi se utvrdio odnos između kazni koje treba izreći tim dvama poduzetnicima, u obzir među ostalim valja uzeti činjenicu da je Shriro u potpunosti ovisio o Pioneeru u obavljanju svojih djelatnosti, dok je Melchers zbog raznolikosti svojih djelatnosti, od kojih je prodaja Pioneerovih proizvoda činila tek mali dio, mogao lakše odoljeti pritisku kojem je bio izložen. Uzimajući u obzir i sve druge okolnosti ovih predmeta, novčanu kaznu za Melchers valja odrediti na 400.000 obračunskih jedinica, to jest 992.184 njemačkih maraka, a kaznu za Pioneer GB na 200.000 obračunskih jedinica, to jest 129.950 britanskih funti.
- 135 S obzirom na umanjenje kazni, kako je gore odlučeno, i činjenicu da su od datuma sporne odluke poduzetnici mogli raspolagati predmetnim iznosima a da nisu morali polagati jamstvo ili platiti kamate, tužbene razloge MDF-a i Melchersa u vezi s poteškoćama koje bi za njih predstavljalo plaćanje kazni valja odbiti. Isto vrijedi i za zahtjev MDF-a da mu se dopusti plaćanje kazne u više obroka. Na Komisiji je da odluči, prema potrebi i uzimajući u obzir trenutačno financijsko stanje poduzetnikâ, je li uputno dopustiti odgodu plaćanja ili plaćanje u obrocima.

Troškovi

- 136 U skladu s člankom 69. stavkom 2. Poslovnika, stranci koja ne uspije u postupku nalaže se snošenje troškova, ako to zahtijeva druga stranka. Međutim, na temelju stavka 3. toga članka, Sud može naložiti strankama snošenje vlastitih troškova u cijelosti ili djelomično ako svaka stranka djelomično uspije u svojim zahtjevima, odnosno u iznimnim okolnostima.
- 137 Budući da svaka od stranaka djelomično nije uspjela u svojim zahtjevima, svaka treba snositi svoje troškove.

Slijedom navedenog,

SUD

proglašava i presuđuje:

- Poništava se Odluka Komisije br. 80/256 od 14. prosinca 1979. o postupku na temelju članka 85. Ugovora o EEZ-u (IV/29.595 – Pioneerova hi-fi oprema) u mjeri u kojoj utvrđuje da su uskladena djelovanja trajala dulje od razdoblja kraj siječnja/početak veljače 1976.**

- 2. Utvrđuju se kazne izrečene tužiteljima kako slijedi:**
 - za MDF (100/80) 600.000 obračunskih jedinica, to jest 3.448.892 francuskih franaka,
 - za Melchers (101/80) 400.000 obračunskih jedinica, to jest 992.184 njemačkih maraka,
 - za Pioneer (102/80) 2.000.000 obračunskih jedinica, to jest 80.679.000 belgijskih franaka,
 - za Pioneer GB (103/80) 200.000 obračunskih jedinica, to jest 129.950 britanskih funti.
- 3. U ostalim dijelovima tužbe se odbijaju;**
- 4. Svakoj stranci nalaže se snošenje vlastitih troškova.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 7. lipnja 1983.

[Potpisi]